

EL CONVENI REGULADOR NO RATIFICAT DAVANT L'AUTORITAT JUDICIAL: NATURALES, EFICÀCIA I CONSEQÜÈNCIES PROCESSALS

1. Introducció: l'autonomia de la voluntat en les crisis matrimonials

El Dret de Família contemporani, i en particular el regulat pel Codi Civil de Catalunya, es fonamenta en el principi de l'autonomia de la voluntat dels cònjuges. Aquest principi troba la seva màxima expressió en el conveni regulador, un instrument concebut per tal que les parts, de mutu acord, dissenyin el marc de les seves relacions personals i patrimonials després de la ruptura de la convivència. Aquest negoci jurídic de família permet als cònjuges establir els bases del seu futur d'una forma consensuada, evitant la imposició d'una solució per un tercer.

No obstant això, l'eficàcia d'aquest pacte privat no és absoluta. L'ordenament jurídic estableix un mecanisme de control a través de la ratificació i posterior homologació judicial, especialment quan existeixen interessos superiors a protegir, com els dels fills menors. Sorgeix llavors una qüestió de gran rellevància pràctica i dogmàtica: quin valor jurídic posseeix un conveni regulador que, havent estat lliurement signat per ambdós cònjuges, no arriba a ser ratificat judicialment per la negativa sobrevinguda d'un d'ells?

Lluny de ser un simple document preparatori o una simple declaració d'intencions, la jurisprudència del Tribunal Suprem, acollida per les diverses Audiències Provincials, ha consolidat una doctrina que atorga a aquest acord una notable força vinculant. El present article analitza en profunditat la naturalesa jurídica del conveni no ratificat, la seva eficàcia diferenciada segons la matèria que regula i les importants conseqüències processals que es deriven de la seva existència en el marc d'un procediment contenciós de divorci.

2. Naturalesa jurídica del Conveni Regulador: un negoci jurídic de família

El Conveni regulador, definit a l'article 233-2 del Codi Civil de Catalunya, és un contracte que ha de reunir els elements essencials de tot negoci jurídic: consentiment, objecte i causa. El seu contingut abasta des d'un pla de parentalitat fins a la liquidació del règim econòmic matrimonial, passant per la prestació compensatòria o l'ús de l'habitatge familiar, entre altres qüestions.

La doctrina del Tribunal Suprem, essent-ne un fidel reflex la STS 615/2018, de 7 de novembre, i les sentències que s'hi mencionen, ha estat clara al qualificar el conveni regulador, inclús el no ratificat, com un "negoci jurídic de dret de família". Aquesta qualificació és fonamental, allunyant-lo de la consideració d'un simple esborrany o d'un element de negociació. Com a tal, el conveni és vàlid i eficaç *inter partes* des del moment de la seva signatura, generant un vincle obligacional entre els cònjuges.

L'aprovació judicial, exigida per l'article 233-3 del CCCat., no és un requisit de validesa de l'acord, sinó una *conditio iuris* d'eficàcia que li atorga força executiva i el fa oposable front tercers. En paraules de l'Alt Tribunal en la referida sentència. El que succeirà si no es ratifica el conveni és que el procediment de divorci de mutu acord s'arxivarà per part del Jutjat i les parts hauran d'iniciar un nou procediment contenciós.

3. Conseqüències processals en el procediment contenciós: la inversió de la càrrega de la prova

La principal conseqüència pràctica d'aquesta doctrina es manifesta quan, frustrat el procediment de mutu acord per la falta de ratificació d'una de les parts, s'inicia un procediment contenciós. En aquest escenari, la part que sí desitja complir amb allò pactat pot aportar el conveni signat com a fonament de les seves pretensions.

En aquest punt, el conveni signat no opera com un simple mitjà probatori, sinó com la base de la mateixa acció, especialment en allò que respecta a les mesures de contingut patrimonial. Això provoca una inversió de la càrrega de la prova d'enorme transcendència. Ja no és el demandant qui ha d'acreditar la procedència de les mesures econòmiques sol·licitades (per exemple, la quantia d'una prestació compensatòria o

l'adjudicació d'un bé), sinó que és el cònjuge que va negar-se a ratificar el qui ha de provar l'existència d'una causa que justifiqui la ineficàcia de l'acord que va subscriure.

La referida Sentència del Tribunal Suprem 615/2018 estableix amb total claredat les úniques causes que poden justificar aquesta negativa:

- **Incompliment de les exigències de l'article 1255 del Codi Civil**, és a dir, que els pactes siguin contraris a la llei, la moral o l'ordre públic.
- **Concurrencia d'un vici en el consentiment**: error, dol, violència o intimidació, en els termes de l'article 1265 del Codi Civil.
- **Modificació substancial de les circumstàncies**: un canvi radical i imprevist de les condicions que existien en el moment de la signatura i que van determinar el consens inicial.

El Tribunal Suprem afirma que no pot justificar-se en un canvi d'opinió injustificat. Per tant, si el demandat no aconsegueix acreditar fefaentment algunes d'aquestes circumstàncies, el jutge no ha d'apartar-se d'allò lliurement pactat i haurà d'incorporar els acords econòmics a la sentència, dotant-los així de força executiva.

Un clar exemple de l'aplicació d'aquesta doctrina la trobem en la Sentència de l'Audiència Provincial de Barcelona, Secció 12^a, número 282/2024, de 14 de maig. En aquest cas, l'esposa, advocada de professió, es va negar a ratificar el conveni al·legant intimidació. El Tribunal va desestimar els seus arguments, validant el conveni al considerar que, per la seva formació, coneixia perfectament l'abast del que signava. A més, va valorar que l'acord era un tot coherent que incloïa l'adjudicació al seu favor de l'habitatge familiar, la qual cosa desvirtuava l'existència d'un vici en el consentiment.

4. L'eficàcia diferenciada dels pactes: límits a l'autonomia de la voluntat

És crucial entendre que la força vinculant del conveni no ratificat no és homogènia. La seva eficàcia varia substancialment en funció de la naturalesa de les mesures acordades.

a) Mesures de caràcter patrimonial i dispositiu

En aquest àmbit, el principi d'autonomia de la voluntat opera en la seva màxima intensitat. Els pactes sobre la prestació compensatòria, la compensació econòmica per raó de treball, la liquidació del règim econòmic matrimonial o la divisió de béns comuns són plenament vinculants per a les parts des de la seva signatura. Com s'ha exposat, el jutge haurà d'acollir-los en la sentència contenciosa llevat que s'acrediti una causa de nul·litat o ineficàcia. Aquests acords són considerats un negoci jurídic privat entre adults capaços que, en exercici de la seva llibertat, regulen els seus interessos econòmics.

b) Mesures relatives als fills menors d'edat

Aquí, el principi dispositiu cedeix davant d'una norma d'ordre públic: **l'interès superior del menor**. Les estipulacions sobre el pla de parentalitat (guarda i custòdia, règim de visites, etc.) i els aliments per als fills **no vinculen el jutge**. El conveni, en aquest punt, es configura com una simple proposta que l'òrgan judicial ha de sotmetre a un control de legalitat i, sobretot, d'oportunitat, vetllant perquè allò acordat sigui el més beneficiós pel desenvolupament integral dels menors.

c) Mesures de caràcter no dispositiu: la dissolució del vincle matrimonial

Finalment, existeixen mesures sobre les quals les parts no tenen poder de disposició. La principal és la pròpia dissolució del matrimoni. El divorci només pot ser decretat per l'autoritat judicial mitjançant una resolució ferma. Un conveni regulador no ratificat, per si mateix, és completament ineficax per alterar l'estat civil de les persones. Mentre no existeixi una sentència o decret de divorci, el vincle matrimonial subsisteix amb tots els seus efectes legals, incloent els drets i deures conjugals i els drets successoris.

5. Conclusions

La doctrina jurisprudencial sobre l'eficàcia del conveni regulador no ratificat judicialment representa un avanç significatiu en la consolidació de la seguretat jurídica i el principi *pacta sunt servanda* en l'àmbit del Dret de Família. L'acord signat pels

cònjuges s'erigeix com un negoci jurídic vinculant que desplega plens efectes obligacionals en l'àmbit patrimonial.

Aquesta concepció protegeix la part que actua de bona fe i que confia en la serietat del compromís adquirit, impedint que l'altra part pugui desentendre's d'allò pactat per un simple canvi de criteri o per interessos espuris. La inversió de la càrrega de la prova en el procés contenciós es converteix en una eina processal de primer ordre per garantir el compliment dels acords.

No obstant això, aquesta força contractual troba els seus límits en la protecció dels interessos superiors dels fills menors i en la naturalesa indisponible de l'estat civil. El conveni no ratificat presenta, per tant, una naturalesa dual: és un contracte privat i vinculant en els aspectes econòmics, però una simple proposta subjecta a control judicial en allò relatiu als fills, i absolutament ineficaç per a dissoldre el vincle matrimonial.

** El present article és merament divulgatiu i no suposa assessorament ni compromís d'actualització.*

Per a més informació o assessorament, contacta amb info@fernandezadvocats.es